

POCO NAM
DZIEDZICTWO
KULTUROWE?
PODSUMOWANIE CYKLU DEBAT

WHY DO WE NEED
CULTURAL
HERITAGE?
A SUMMARY OF THE CYCLE OF DEBATES

POCO NAM
DZIEDZICTWO
KULTUROWE?
PODSUMOWANIE CYKLU DEBAT

WHY DO WE NEED
CULTURAL
HERITAGE?
A SUMMARY OF THE CYCLE OF DEBATES

Autorzy / Authors

Marta Cyran

Małgorzata Siedlaczek

Maria Hałasa

Konrad Kiljan

Gabriela Manista

Mateusz Walczuk

Redakcja / Editor

Gabriela Manista

Martyna Miernecka

ISBN 978-83-66925-58-8

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

UNIVERSITETET
I OSLO

POLSKA DEBATUJE

Muzeum Narodowe w Lublinie / National Museum in Lublin
Lublin, 2023

SPIS TREŚCI

Muzeum Narodowe w Lublinie debatuje!	5
Debaty w Muzeum	8
Debata ekspertów	10
Warsztaty i turniej dla młodzieży	11
Spotkanie młodzieży polsko-norweskiej	18

MUZEUM NARODOWE W LUBLINIE DEBATUJE!

W 2022 roku Muzeum Narodowe w Lublinie otrzymało decyzję o dofinansowaniu projektu *Dziedzictwo dostępne. Profesjonalizacja kadr kultury i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego – interdyscyplinarne partnerstwo Muzeum Narodowego w Lublinie i Muzeum Historii Kultury w Oslo*. Wniosek złożyliśmy w programie *Kultura. Poprawa dostępu do kultury i sztuki* w ramach funduszu: Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Projekt rozpoczął się 1 stycznia 2023 roku i trwał do 30 kwietnia 2024 roku. Głównym jego celem była współpraca na płaszczyźnie interdyscyplinarnego zarządzania dziedzictwem kulturowym, między innymi poprzez wykonanie dokumentacji trójwymiarowej wybranych zabytków archeologicznych w celu ich ochrony oraz promocji. W rezultacie wypracowaliśmy nowoczesne standardy badania, konserwacji, udostępniania i popularyzacji kultury. Partnerem w projekcie było Muzeum Historii Kultury w Oslo, jedna z najbardziej znaczących instytucji kulturalnych w Norwegii.

We współpracy polsko-norweskiej dokonaliśmy wymiany doświadczeń dotyczących dziedzictwa archeologicznego w kontekście nowych technologii. Działaliśmy na dwóch płaszczyznach: eksperckiej (skierowanej do specjalistów) oraz popularnej (przeznaczonej dla szerokiej publiczności, w tym młodzieży i dzieci). Do pierwszej grupy zadań należały między innymi: debata ekspercka na temat ochrony zabytków i stanowisk archeologicznych w Polsce, Norwegii i Ukrainie czy międzynarodowa konferencja pt. *Wykorzystanie technologii cyfrowych w dokumentowaniu dziedzictwa kulturowego, ochronie i zarządzaniu oraz jego upowszechnianiu*. Do wydarzeń skierowanych do szerokiej publiczności możemy zaliczyć wydarzenia plenerowe – rekonstrukcje historyczne i festiwale: Bitwa nad Bugiem, Weekend z Archeologią, Festiwal Dziedzictwa Kresów czy wystawy w formie wirtualnej i mobilnej.

Przygotowując założenia projektu, postanowiliśmy szczególną uwagę poświęcić grupie nastoletnich odbiorców, która w badaniach społecznych realizowanych dla muzeów zwykle określana jest jako młodzież „trudna” (w rozumieniu: trudna do zaangażowania, zadowolenia). Zainteresowanie młodzieży tematem dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza archeologicznego, było dla nas ogromnym wyzwaniem. Zdecydowaliśmy się sprostać temu zadaniu. Wspólnie z naszym norweskim partnerem oraz Fundacją Polska Debatuje przygotowaliśmy cykl dyskusji, które miały formę turnieju

debatanckiego pomiędzy grupami licealistów z kilku miast regionu lubelskiego¹. W finałowej, podsumowującej dyskusji udział wzięli nastolatki z Norwegii i Polski. Zadając prowokacyjne pytanie: „Po co nam dziedzictwo kulturowe?”, rozmawialiśmy o tym, co nazywamy „dziedzictwem”, o wartości i znaczeniu zabytków oraz stanowisk archeologicznych, a także o sposobach ich ochrony, dokumentacji i popularyzacji.

Fot. 1. Podsumowanie turnieju debatanckiego – prezentacja wydanych publikacji

Jednym z najważniejszych rezultatów naszego projektu było zbudowanie sieci trwałej, międzynarodowej współpracy. Wokół cyklu debat zgromadziliśmy wielu partnerów. Do pierwszej z nich zaprosiliśmy ekspertów-archeologów, muzealników oraz amatorów. Wypowiedzi i wnioski zamieściliśmy w broszurze *Debata na temat dziedzictwa archeologicznego*. Dziękujemy wszystkim uczestnikom debaty i autorom tekstów do publikacji i podcastów: Bartłomiejowi Barteckiemu, Valerii Korniienko, Steinarowi

¹ W turnieju udział wzięli uczniowie: II LO im. Piotra Firleja w Lubartowie przygotowani przez p. Agnieszkę Wasil; I LO im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie przygotowani przez p. Agnieszkę Jamroż; Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Nałęczowie przygotowani przez p. Jolantę Bogusz-Pecio oraz XXIX LO im. cc. mjr Hieronima Dekutowskiego ps. Zaporą w Lublinie przygotowani przez p. Iwonę Kryczkę.

Kristensenowi, Łukaszowi Miechowiczowi, Radosławowi Nowekowi, Martie Spangeni i Agnieszce Stachyrze.

W ramach kolejnego etapu projektu młodzież z liceów z Lublina, Nałęczowa, Lubartowa i Hrubieszowa, przygotowana dzięki materiałom zawartym w drugiej broszurze *Po co nam dziedzictwo kulturowe? Materiały do debaty młodzieżowej* rywalizowała na argumenty i kontrargumenty, poznając przy okazji lokalne zabytki i stanowiska archeologiczne. Nauczycielom oraz drużynom turniejowym należy pogratulować wiedzy i zaangażowania, tym bardziej że oceniani byli przez wymagających jurorów – specjalistów z zakresu archeologii: Macieja Drewniaka, Annę Janeczek-Kacprzak, Agnieszkę Stachyrę i Dariusza Włodarczyka.

Fot. 2. Oprowadzanie po stałej wystawie archeologicznej „Śladami przeszłości. Najdawniejsze dzieje ziemi lubelskiej” w MNwL

Wszystkie spotkania debatanckie były dla nas przede wszystkim ogromną przyjemnością i utwierdziły nas w przekonaniu, że kultura i dziedzictwo to tematy, które inspirują i prowokują do rozmowy – zarówno w wymiarze lokalnym, jak i uniwersalnym, ważnym dla współczesnej, wielokulturowej Europy.

– Marta Cyran i Małgorzata Siedlaczek, Muzeum Narodowe w Lublinie

DEBATY W MUZEUM

Badacze i badaczki współczesnego muzealnictwa wyraźnie rekomendują przekształcanie modelu hermetycznego muzeum w otwarte forum, aktywnie zaangażowane w interakcję z odwiedzającymi. Istotą nowego podejścia jest synergia między instytucją kultury a jej publicznością, gdzie obie strony współtworzą doświadczenie muzealne. W takiej perspektywie Muzeum Narodowe w Lublinie i Fundacja Polska Debatuje rozpoczęły współpracę w projekcie *Dziedzictwo dostępne. Profesjonalizacja kadr kultury i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego – interdyscyplinarne partnerstwo Muzeum Narodowego w Lublinie i Muzeum Historii Kultury w Oslo*, przygotowując ofertę debat dla dwóch zróżnicowanych grup – ekspertów i młodzieży.

Zestawienie debat z muzeum może nie być jednoznaczne. Edukacja muzealna nieustannie się rozwija, szukając coraz to nowych sposobów na zaangażowanie swojej publiczności. Analizując ofertę dydaktyczną placówek, można zauważyć zwrot ku narzędziom dyskursywnym, które zachęcają zwiedzających do wyrażania własnych opinii na temat wystaw czy poszczególnych eksponatów. Dzięki debatom, które muzea w Polsce coraz częściej zaczynają traktować jako narzędzie edukacyjne, publiczność nie tylko dowiaduje się wiele o kontekście historycznym czy (w tym przypadku) archeologicznym obiektów, lecz także aktywnie je interpretuje. Wśród korzyści z debat znajdują się m.in.:

1. Rozwijanie umiejętności argumentacji – debata wymaga precyzyjnego sformułowania argumentów i obrony swojego stanowiska.
2. Kształtowanie zdolności krytycznego myślenia – uczestnicy są zmuszeni do analizy różnych punktów widzenia, rozumienia argumentacji przeciwnika, co rozwija umiejętność oceny informacji.
3. Doskonalenie publicznych wystąpień – uczestnicy uczą się wygłaszania przekonujących prezentacji, kontrolowania głosu i budowania kontaktu z publicznością.
4. Rozwijanie umiejętności słuchania – uczestnicy muszą uważnie słuchać argumentów przeciwnika, aby odpowiednio zareagować.
5. Zwiększanie wiedzy na temat różnorodnych zagadnień – debaty często dotyczą istotnych kwestii społecznych, politycznych czy naukowych. Uczestnicy zyskują szerszą perspektywę i pogłębioną wiedzę na temat omawianych zagadnień.
6. Budowanie umiejętności pracy zespołowej – uczestnicy często pracują w grupach, co rozwija umiejętność współpracy, komunikacji i dzielenia obowiązków.

Fot. 3. Warsztaty ze sztuki debatowania w Muzeum Narodowym w Lublinie

Choć debaty eksperckie są w muzeach prowadzone często, to ich tzw. sportowa odmiana może wydawać się pewnym *novum*. Projekty debatancie w instytucjach kultury przyjmują zróżnicowane formy – mogą to być jednodniowe turnieje skierowane do lokalnej publiczności lub długoterminowe (trwające nawet kilka lat) inicjatywy skupiające uczestników z całego kraju. W opisywanym poniżej projekcie punktem wyjścia do rozważań było dziedzictwo archeologiczne. Jedno spotkanie zostało przygotowane dla zaproszonych przez Muzeum Narodowe w Lublinie i Muzeum Historii Kultury w Oslo ekspertów, drugie – dla publiczności licealnej. Kilka miesięcy przed rozpoczęciem działań powstała strategia projektu, tak, aby nastoletni uczestnicy warsztatów i turnieju skorzystali z materiałów powstających we współpracy z archeologami, historykami i muzealnikami z Polski, Norwegii i Ukrainy.

– Gabriela Manista, Fundacja Polska Debatuje

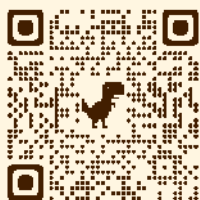
DEBATA EKSPERTÓW

W debacie na temat strategii ochrony, cyfryzacji i promocji zabytków oraz stanowisk archeologicznych w Polsce, Norwegii i Ukrainy wzięli udział naukowcy, pracownicy muzeów, konserwatorzy, a także entuzjaści zajmujący się amatorsko poszukiwaniem zabytków. Kluczowym elementem debaty była wymiana poglądów o skuteczności polityki ochrony dziedzictwa w poszczególnych krajach. Ponadto poruszane tematy obejmowały kwestie związane z dostępnością danych o stanowiskach archeologicznych, działalnością amatorów poszukiwań oraz jej potencjalnymi konsekwencjami, a także digitalizacją dziedzictwa archeologicznego i badań ratowniczych na stanowiskach archeologicznych. Debata odbyła się w formie online 25 maja 2023 roku na platformie Zoom. Nagranie zostało udostępnione na oficjalnym profilu Facebook Muzeum.

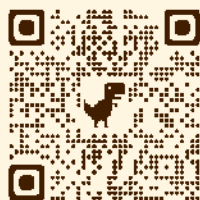
W debacie wzięło udział siedem osób: czterech ekspertów z Polski, dwóch z Norwegii oraz jeden z Ukrainy, a także dwóch moderatorów. W trakcie trzech rund specjaliści mieli szansę podzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z różnych obszarów, co dodatkowo ułatwiło zrozumienie złożoności zagadnień związanych z ochroną, cyfryzacją i popularyzacją zabytków oraz stanowisk archeologicznych. W ramach wydarzenia podkreśliliśmy wartość otwartego dialogu, a także istotę tego typu debaty jako platformy do pogłębiania wzajemnego zrozumienia oraz budowania spójnych i efektywnych strategii w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego.

Podsumowaniem debaty jest publikacja dostępna na stronie Muzeum² oraz seria podcastów w języku polskim i angielskim.

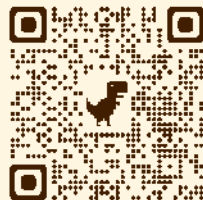
odc.1

odc. 2

odc. 3

² https://zamek-lublin.pl/wp-content/uploads/2023/10/broszura_debata_ekspertow.pdf [dostęp: 20.11.2023].

WARSZTATY I TURNIEJ DLA MŁODZIEŻY

Po ciekawej debacie eksperckiej z udziałem znawców świata archeologii, muzeologii i konserwacji zabytków nastąpił czas skupienia się na najmłodszych uczestnikach projektu tj. na młodzieży licealnej z Nałęczowa, Lublina, Lubartowa i Hrubieszowa. Pierwszym etapem tej części projektu było spotkanie z młodzieżą w wyjątkowej scenerii Muzeum Narodowego w Lublinie.

Fot. 4. Prezentacja argumentów w trakcie debaty młodzieżowej

W dniu zajęć muzeum było zamknięte dla zwiedzających, dzięki czemu mogliśmy w pełni skupić się na potrzebach młodzieży. Całodniowe warsztaty – prowadzone przez Mateusza Walczuka, doświadczonego trenera i sędziego turniejów – były dla większości uczestników pierwszym krokiem w świecie debat. Uczniowie w pierwszej części warsztatów zostali zaznajomieni z zasadami turniejów w formacie *Schools* oraz zapoznali się z poszczególnymi rolami mówców, jak i najlepszymi praktykami w argumentacji oraz kontrargumentacji. W trakcie warsztatów prowadzonych w podgrupach naprzemiennie z lekcjami edukatorów z Muzeum Narodowego w Lublinie młodzież mogła wykorzystać informacje z publikacji dotyczącej debaty eksperckiej, ze zbioru materiałów do debaty młodzieżowej oraz z podcastów poświęconych tematyce archeologii i dziedzictwa kulturowego.

Z tak pokaznym naręczem umiejętności miękkich uczestnicy z łatwością przeszli do omawiania dyskusyjnych zagadnień z życia codziennego dotyczących inwestycji w lokalne stanowiska archeologiczne, kwestii wprowadzania archeologii na lekcje historii, digitalizacji zabytków czy też miejsca prezentacji obiektów dziedzictwa kulturowego. Zrozumienie problematyki poszczególnych zagadnień nie byłoby możliwe bez posłużenia się przykładami zaprezentowanymi na lekcjach muzealnych. Spotkanie edukatorów, trenera debat oraz młodzieży zostało równolegle zrealizowane w Lublinie i Oslo, gdzie warsztaty dla uczniów prowadziła Gabriela Lis – trenerka oraz sędzia debat. Uczniowie w Oslo zdobyli wiedzę na temat dziedzictwa kulturowego i rodzimych obiektów archeologicznych i historycznych, dzięki czemu w późniejszej części projektu mogli z łatwością zaprezentować swoje spostrzeżenia na ten temat swoim rówieśnikom z Polski.

Fot. 5. Radość zwycięskiej drużyny – uczniowie I LO im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie wspólnie ze swoją nauczycielką – p. Agnieszką Jamroz

W trakcie działań zaobserwowaliśmy zaangażowanie i zainteresowanie uczniów, którzy samodzielnie prezentowali stanowiska w dyskusji. Z pozoru trudne do podjęcia zagadnienia okazały się przystępne i możliwe do samodzielnej analizy przez każdego z uczestników warsztatów. Dawało to ogromną satysfakcję uczniom. Co również niezmiernie istotne, w trakcie warsztatów panowała przyjacielska atmosfera otwartości i wzajemnego

szacunku, przez co każdy mógł poczuć się swobodnie i bezpiecznie w murach Muzeum Narodowego w Lublinie.

Fot. 6. Finałisti turnieju debatanckiego – drużyny z Hrubieszowa i Lubartowa

Po skończonych warsztatach w Muzeum uczniowie podzielili się z organizatorami swoimi opiniami na temat projektu. Oceniając stopień zadowolenia z warsztatów w skali 1-10 żaden z uczniów nie zaznaczył oceny niższej niż 7. W celu pogłębienia odpowiedzi, z myślą o tym, żeby w przyszłości kreować jeszcze lepsze doświadczenia edukacyjne, uczestników spytano – **Co podobało Ci się najbardziej, co utkwilo Ci w pamięci?** W tabeli poniżej znajdują się ich oryginalne wypowiedzi:

Przystępny sposób przekazywania wiedzy.
Miła atmosfera zajęć, nowoczesna forma ekspozycji muzealnej.
Nauka debatowania.
Ciekawa narracja pani oprowadzającej (red. edukatorki muzealnej).
Otwartość prowadzących, razem z powitaniem oraz przedstawieniem nam potrzebnych informacji, podobała mi się sympatia prowadzących.
Wystawa archeologiczna.

Źródło: ankieta po warsztatach dla młodzieży.

Czy chciałbyś/abyś wziąć udział w przyszłości w wydarzeniach tego rodzaju, a jeśli tak – dlaczego?

- *Tak, jest to ciekawe doświadczenie*
- *Tak, ponieważ takie przedsięwzięcia rozwijają kreatywność, wzmacniają poczucie wartości*
- *Tak, mam szansę poznać stanowiska innych ludzi na dane tematy*
- *Tak, ponieważ dzięki takim wydarzeniom niemalże za darmo mogę wziąć udział w lekcji historii tego typu oraz mogę poszerzyć swoje horyzonty wiedzy, co jest szczególnie ważne, jestem bardzo zadowolony, że miałem możliwość uczestniczenia w takich zajęciach*

Czego brakowało w trakcie warsztatów i lekcji muzealnych? Co byś zmienił/a? Czy jest coś, co spowodowałoby, że czuł/a byś się lepiej, bardziej komfortowo w trakcie warsztatów?

- *Rozmowa z drugą grupą, mogłoby to pomóc przełamać barierę*
- *Więcej zaangażowania ze strony zwiedzających*
- *Może nieco więcej czasu w trakcie warsztatów na temat argumentacji i kontrargumentacji (ale nie jest to jakoś bardzo konieczne)*
- *Więcej warsztatów – praktycznych ćwiczeń o debatowaniu*

Uczestnicy debat to nie jedyne osoby, które brały udział w drugiej części projektu, bowiem byli z nimi także nauczyciele. Bez ich zaangażowania nie powstałoby tak szczególne wydarzenie.

Bardzo wysoko oceniam zarówno założenia, jak i realizację tego projektu. Wszystkie części projektu były bardzo dobrze zaplanowane i stały się ważnym i pożytecznym doświadczeniem dla młodzieży i opiekunów. Każdy uczestnik musiał włożyć dużo pracy w realizację poszczególnych etapów projektu. Uczestnictwo wymagało koncentracji, umiejętności słuchania, samodzielności myślenia, ale również współpracy w zespole, kreatywności i przewyciężenia lęku przed publicznym wypowiedaniem się; uczyło argumentowania, przygotowywało do udziału w debacie publicznej.

Jako nauczyciele ze szkoły z małego miasteczka, bez doświadczeń w arcytrudnej sztuce debatowania, do projektu przystąpiliśmy z dużą nieśmiałością i pokorą. W trakcie działań okazało się jednak,

że bierzemy udział we wspianej i niezapomnianej przygodzie, która wyzwoliła dobrą energię i pomogła nam się otworzyć na następne tego typu wydarzenia.

*– Jolanta Bogusz-Pecio, nauczycielka historii,
Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Nałęczowie*

Udział młodzieży naszego liceum w projekcie z zakresu archeologii i dziedzictwa kulturowego postrzegam w kategoriach symbolicznego dopełnienia współpracy z Muzeum im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie, ze szczególnym uwzględnieniem archeologii właśnie. Od kilkunastu lat, dzięki uprzejmości i zaangażowaniu pana Dyrektora Bartłomieja Bartecckiego, lekcje na temat dziedzictwa archeologicznego naszej Małej Ojczyzny stanowią integralną część programu nauczania historii w mojej szkole. Pochodzenie i zamieszkiwanie w tak bogatym pod względem archeologicznym regionie zobowiązuje. Możliwość uczestnictwa młodzieży w projekcie sprzyja nie tylko pozyskiwaniu konkretnej wiedzy dotyczącej dziedzictwa archeologicznego w wieloaspektowym ujęciu, ale również procesowi kształtowania tożsamości, świadomości regionalnej, przynależności do swojej Małej Ojczyzny, a Ziemia Hrubieszowska zajmuje szczególne miejsce na mapie archeologicznej naszego kraju.

Udział w przedsięwzięciu jest ważny ze względu na możliwość rozwijania zainteresowań oraz kształtowania poczucia dumy z dziedzictwa kulturowego regionu. Lekcja muzealna przeprowadzona w warunkach nowoczesnej ekspozycji archeologicznej Muzeum Narodowego w Lublinie przybliżyła uczestnikom projektu bogate pradzieje regionu, zwracając jednocześnie uwagę na najnowsze metody badawcze.

Dzięki wiedzy i nowym umiejętnościom nabytym podczas warsztatów debatanckich uczniowie, próbując swoich sił w turnieju, mieli okazję przekonać się, że można wyjść poza granice własnych możliwości. Pojedynki na argumenty w trakcie zdrowej rywalizacji jest doskonałą formą przygotowania do kolejnych wyzwań i wsparciem dla rozwijania kompetencji przydatnych w toku zdobywania wiedzy. Spotkanie on-line z młodzieżą norweską to kolejne nowe, niecodzienne i na swój sposób ekscytujące doświadczenie, dające w dodatku możliwość potwierdzenia własnych umiejętności lingwistycznych. Z ogromną przyjemnością i satysfakcją obserwowałam zaangażowanie wszystkich uczestników projektu w kolejne zadania, umiejętność pracy zespołowej, łatwość nawiązywania nowych kontaktów. Jestem pod wrażeniem organizacji całego przedsięwzięcia: od profesjonalnego przygotowania ze strony przedstawicieli Fundacji Polska Debatuje oraz

zespołu pracowników Muzeum Narodowego, po wytworzenie wspaniałej atmosfery, sprzyjającej owocnej pracy. Otwartość na młodych ludzi, umiejętność wchodzenia w interakcje z młodzieżą, nawiązywania dobrego kontaktu po prostu musiały przynieść tak wspaniały efekt końcowy.

Wartością dodaną z punktu widzenia nauczycielki historii zafascynowanej dziejami regionu – ze szczególnym uwzględnieniem archeologii – jest to, że młodzież otwiera się na zamierzczłą przeszłość, dostrzegając jej wieloaspektowość i nowoczesne narzędzia do jej poznawania. Zwracanie uwagi na dziedzictwo archeologiczne, regularne, cykliczne wyjścia do muzeum na specjalnie przygotowywane lekcje dotyczące pradziejów regionu mają głęboki sens.

– Agnieszka Jamroz, nauczycielka historii,
I LO im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie

Fot. 7. Pamiątkowe zdjęcie uczestników turnieju debatanckiego na tarasie Pałacu Lubomirskich w Lublinie

Trenerzy i sędziowie debat są aktywni od początku powstawania koncepcji tych działań.

Moją rolą w trakcie projektu było przeprowadzenie warsztatów wprowadzających do debat oraz koordynacja turnieju od strony merytorycznej. Cieszę się, że dzięki profesjonalizmowi Muzeum oraz Fundacji mogłem całkowicie

skupić się na tych zadaniach. Dało mi to unikalny wgląd w ogromny progres poczyniony przez uczniów w bardzo krótkim czasie. Poza wiedzą z zakresu dziedzictwa kulturowego i wieloma umiejętnościami koniecznymi do skutecznego argumentowania zobaczyłem w uczestnikach duży wzrost pewności siebie. Na początku warsztatów spotkałem wiele osób, które zdawały się bać wyrażania własnej opinii, argumentowania w tematach istotnych społecznie czy publicznego przemawiania.

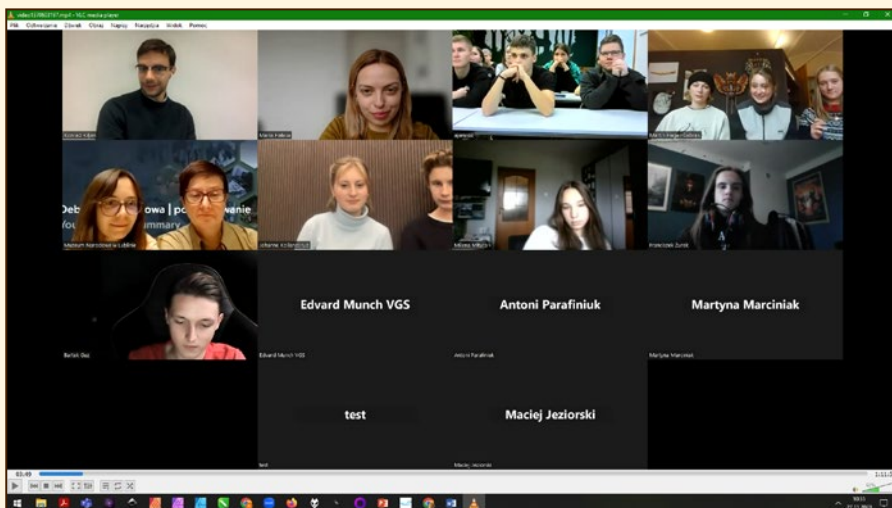
Fot. 8. Zwycięzcy debaty młodzieżowej – drużyna z I LO im. ks. Stanisława Staszica w Hrubieszowie

Ta sama młodzież niedługo później starała się pewnie realizować swój plan na zwycięstwo każdej z turniejowych debat. Uczestnicy dali nie tylko popis swojej elokwencji, ale i świadectwo, że są świadomi swoich predyspozycji i wiedzą, że mogą na nich polegać. Pokazuje to, że projekty edukacyjne korzystające z debatowania to nie tylko nabywane informacje i zestaw nowych kompetencji. To również wychodzenie ze strefy własnego komfortu i okazja, aby udowodnić sobie i innym skalę własnych możliwości. Jestem więcej niż pewien, że zarówno uczniowie, jak i ich najbliższe środowisko bardzo na tym skorzystają.

– Mateusz Walczuk, trener i sędzia Fundacji Polska Debatuje

SPOTKANIE MŁODZIEŻY POLSKO-NORWESKIEJ

Podczas wirtualnego spotkania młodzieży z Polski i Norwegii, które odbyło się 25 października 2023 roku zauważyliśmy, jak istotny jest kontekst oraz perspektywa odbiorcy w postrzeganiu zarówno materialnych, jak i niematerialnych obiektów kulturowych. To była fascynująca podróż przez różnice w postrzeganiu obiektów, która otworzyła nasze umysły na złożoność interpretacji. Początek spotkania był momentem, gdy zderzyliśmy swoje wyobrażenia o innych krajach i ich dziedzictwie. Okazało się, że dla wielu z nas pierwszymi skojarzeniami byli współcześni bohaterowie, tacy jak Robert Lewandowski i Erling Haaland. Wpływ sportowców na budowanie wizerunku narodowego był wyraźny. Zrozumieliśmy, że stają się oni wizytówką swoich krajów, stwarzając nowoczesną mitologię poprzez osiągnięcia sportowe. To pokazuje siłę wpływu kultury masowej i globalnych trendów, które wyznaczają nasze wyobrażenia o innych krajach.

Fot. 9. Wirtualne spotkanie młodzieży polsko-norweskiej

Jednakże nasze wyobrażenia nie opierają się wyłącznie na masowych przekazach. Są one kształtowane również przez szkołę, kulturę oraz własne doświadczenia. W oczach młodych Polaków Norwegia to zazwyczaj kraj o dobrze zorganizowanym społeczeństwie, zamożny, otoczony piękną, lecz surową przyrodą i chłodnym klimatem. Z kolei Norwegowie kojarzyli Polskę z bogatą i oryginalną kulturą, ale również z trudnymi doświadczeniami

wojny. Nasze wyobrażenia ewoluują równie pod wpływem przekazów publicznych, jak i osobistych doświadczeń, zwłaszcza podczas podróży i spotkań z innymi kulturami.

Ta fascynująca dyskusja stanowiła świetne wprowadzenie do refleksji nad tym, jak prezentowane są artefakty kultury w muzeach i jak wpływa to na ich odbiór. Okazuje się, że nasze wyobrażenia i interpretacje są płynne, zależne od wielu czynników, a świadomość tego otwiera nam oczy na różnorodność sposobów percepcji. Zauważyliśmy, że te same eksponaty mogą być interpretowane zupełnie inaczej przez różnych odbiorców, zależnie od ich wrażliwości, tła kulturowego i historycznego oraz kontekstu, w jakim są prezentowane. Podczas analizy eksponatów z muzeów w Lublinie i Oslo zastanawialiśmy się, jakie role pełniły te przedmioty w przeszłości, do kogo należały oraz jakie obiekty obecnie spełniają podobne funkcje.

Uczniowie zwrócili uwagę na istotny aspekt – **eksponaty z różnych kultur prezentowane w muzeach mogą być kluczem do zrozumienia tychże kultur oraz mogą wzbudzać ciekawość**. Jednakże bez odpowiedniego kontekstu artefakty mogą pozostać jedynie elementami, które wpisujemy w nasze dotychczasowe wyobrażenia, co sprawia, że spojrzenie staje się powierzchowne. Czasem nawet nie jesteśmy w stanie zinterpretować ich przeznaczenia. Dopiero dialog międzykulturowy wraz z właściwym wprowadzeniem może wzbogacić nasze rozumienie obiektów. Uczestnicy podkreślili, że możliwość wyrażania swoich opinii oraz analizowania sposobu interpretacji eksponatów w muzeach skutkowało nowym sposobem myślenia i wypowiadania się na ich temat.

Dzięki tej refleksji zaczęliśmy zastanawiać się, co w dziedzictwie kulturowym jest uniwersalne, dotyczy ogółu ludzkości, a co jest specyficzne dla danej kultury. Ta wymiana doświadczeń umożliwiła nam lepsze zrozumienie tego, jakimi wartościami się kierujemy. W ten sposób sami możemy lepiej pojąć, co jest dla nas ważne w dziedzictwie kulturowym i jakie wartości chcemy popularyzować i przekazywać dalej.

– Konrad Kiljan i Maria Hałas, Fundacja Polska Debatuje

TABLE OF CONTENTS

The National Museum in Lublin debates!	21
Debates at the Museum	24
Experts' debate	26
Youth workshops and tournament	27
Polish-Norwegian youth meeting	34

THE NATIONAL MUSEUM IN LUBLIN DEBATES!

In 2022, the National Museum in Lublin received a funding decision for the project Accessible Heritage. *Heritage Accessible. Professionalization of cultural workers and dissemination of cultural heritage — the interdisciplinary partnership of the National Museum in Lublin and the Museum of Cultural History in Oslo*. We submitted the application under the Improving Access to Culture and the Arts program of the European Economic Area Financial Mechanism fund. The project started on January 1st 2023, and lasted until April 30, 2024. Its main objective was to cooperate on the level of interdisciplinary management of cultural heritage, including by making 3D documentation of selected archaeological monuments for their protection and promotion. As a result, we developed modern standards for the study, conservation, access and popularization of culture. Our partner in the project was the Museum of Cultural History in Oslo, one of the most prominent cultural institutions in Norway.

In Polish-Norwegian cooperation, we exchanged experience on archaeological heritage in the context of new technologies. We acted on two levels: expert (aimed at specialists) and popular (intended for the audience, including young people and children).

The first tasks included an expert debate on the protection of historical monuments and archaeological sites in Poland, Norway and Eastern European countries, or an international conference on *The use of digital technologies in documenting cultural heritage, protection and management and its dissemination*. Among the events aimed at the general public, we can include outdoor events and festivals: the Battle of the Bug, Weekend with Archaeology, the Borderlands Heritage Festival or exhibitions in virtual and mobile form.

Preparing the project's objectives, we decided to pay special attention to the group of young audience (homeschoolers), which in social research carried out for museums is usually described as „difficult” (in the sense: difficult to engage, or satisfy). Getting teenagers interested in the topic of cultural heritage, especially archaeological heritage, was a huge challenge for us. We decided to meet this task. Together with our Norwegian partner and the Poland Debates Foundation, we prepared a series of discussions that took the form of a debating tournament between groups of high

school students from several cities in the Lublin region³. The final, concluding discussion was attended by teenagers from Norway and Poland. Asking the provocative question, „Why do we need cultural heritage?” we discussed what we call „heritage,” including the value and importance of monuments and archaeological sites, as well as ways to protect, document and popularize them.

Photograph 1. Summary of the debating tournament – presentation of publications

One of the most important results of our project was to build a network of sustainable international cooperation. We gathered many partners around a series of debates. We invited expert archaeologists, museum professionals and amateurs to the first of them. Not only that, but we also included the statements and conclusions in the brochure *Debate on Archaeological Heritage*. We would like to thank all the participants in the debate and the authors of the texts for publication: Bartłomiej Bartecki, Valeria

³ They were students of the following schools: Piotr Firlej High School in Lubartów (students prepared by Mrs. Agnieszka Wasil), Stanisław Staszic High School in Hrubieszów (students prepared by Mrs. Agnieszka Jamroz); Stefan Żeromski High School in Nałęczów (students prepared by Mrs. Jolanta Bogusz-Pecio) and Hieronim Dekutowski High School in Lublin (students prepared by Mrs. Iwona Kryczka).

Korniienko, Steinar Kristensen, Lukasz Miechowicz, Radoslaw Nowek, Marte Spangen and Agnieszka Stachyra.

As part of the next element of the project, high school students from Lublin, Naleczow, Lubartow and Hrubieszow, prepared thanks to the materials contained in the second brochure *Why do we need cultural heritage? Materials for Youth Debate* competed on arguments and counter-arguments, while learning about local monuments and archaeological sites. Teachers and tournament teams should be congratulated for their knowledge and commitment, especially since they were judged by a demanding jury of archaeology specialists: Maciej Drewniak, Anna Janeczek-Kacprzak, Agnieszka Stachyra and Dariusz Włodarczyk.

Photograph 2. A guided tour of the permanent archaeological exhibition "Tracing the past. The ancient history of the Lublin region"

All the debating events were a great pleasure for us and confirmed our conviction that culture and heritage are topics that inspire and provoke conversation – both locally and internationally, important for modern, multicultural Europe.

– Marta Cyran and Małgorzata Siedlaczek, *The National Museum in Lublin*

DEBATES AT THE MUSEUM

Researchers and scholars of contemporary museology clearly recommend transforming the model of the hermetic museum into an open forum, actively engaged in interaction with visitors. The essence of the new approach is the synergy between the cultural institution and its audience, where both parties co-create the museum experience. It is in this perspective that the National Museum in Lublin and the Poland Debates Foundation began their cooperation in the project *Heritage Accessible. Professionalization of cultural workers and dissemination of cultural heritage – the interdisciplinary partnership of the National Museum in Lublin and the Museum of Cultural History in Oslo*, preparing an offer of debates for two diverse groups: experts and young audience.

The juxtaposition of debates with the museum may not be clear-cut. Museum education is constantly evolving, seeking ever new ways to engage its audience. Analyzing the education offers of institutions, one can see a turn to discursive activities that encourage visitors to express their own opinions about exhibitions or individual objects. Thanks to debates, which museums in Poland are increasingly beginning to treat as an educational tool, audiences not only learn a lot about the historical or (in this case) archaeological context of objects, but also actively interpret them. Among the benefits of debates are:

1. Developing argumentation skills – debate requires precise formulation of arguments and defense of one's position.
2. Developing critical thinking skills – participants are forced to analyze different points of view, understand their opponent's arguments, which develops the ability to evaluate information.
3. Improving public speaking – participants learn how to deliver convincing presentations, control their voice and build rapport with the audience.
4. Developing listening skills – participants must listen carefully to their opponent's arguments in order to respond appropriately.
5. Increasing knowledge of diverse issues – debates often deal with important social, political or scientific issues. Participants gain a broader perspective and an in-depth knowledge of the issues being discussed.
6. Building teamwork skills – participants often work in groups, which develops the ability to cooperate, communicate and share responsibilities.

Photograph 3. Debate workshop at the National Museum in Lublin

Although expert debates are conducted frequently in museums, their so-called sporting variety may seem like something of a novelty. Debating projects at cultural institutions take on different forms – they can be one-day tournaments aimed at local audiences or long-term (lasting several years) initiatives that bring together participants from all over the country. In the project described below, the starting point for consideration was archaeological heritage. One meeting was prepared for experts invited by the National Museum in Lublin and the Museum of Cultural History in Oslo, the other for a high school audience. Several months before the start of the activities, a project strategy was created so that the teenage participants in the workshop and tournament would benefit from materials created in cooperation with archaeologists, historians and museum professionals from Poland, Norway and Ukraine.

– Gabriela Manista,
The Poland Debates Foundation

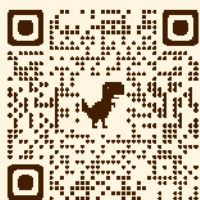
EXPERTS' DEBATE

The debate on strategies for the protection, digitization and promotion of monuments and archaeological sites in Poland, Norway and Ukraine was attended by scientists, museum employees, conservators, as well as enthusiasts engaged in amateur search for monuments. A key element of the debate was the exchange of views on the effectiveness of heritage protection policies in each country. In addition, topics discussed included the availability of data on archaeological sites, the activities of amateur prospectors and their potential consequences, as well as the digitization of archaeological heritage and rescue research at archaeological sites. The debate was held in online form on May 25th 2023, on the Zoom platform. The recording was made available on the Museum's official Facebook profile.

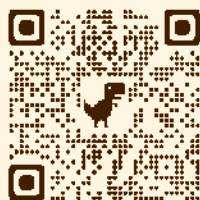
Seven guests took part in the debate: four experts from Poland, two from Norway and one from Ukraine, as well as two moderators. Over the course of three rounds, the specialists had a chance to share their knowledge and experience from different areas, which further facilitated the understanding of the complexity of issues related to the preservation, digitization and popularization of monuments and archaeological sites. During the event, we emphasized the value of open dialogue, as well as the importance of this type of debate as a platform for deepening mutual understanding and building coherent and effective strategies in the field of cultural heritage preservation.

The debate is summarized in a publication available on the Museum's website and a series of podcasts in Polish and English⁴.

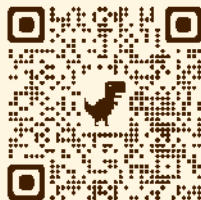
e.1

e. 2

e. 3

⁴ https://zamek-lublin.pl/wp-content/uploads/2023/10/broszura_debata_ekspertow.pdf [20.11.2023].

YOUTH WORKSHOPS AND TOURNAMENT

After an interesting expert debate with experts in the world of archaeology, museology and historic preservation, it was time to focus on the youngest participants of the project, i.e. high school students from Naleczow, Lublin, Lubartow and Hrubieszow. The first stage of this part of the project was a meeting with young people in the unique setting of the National Museum in Lublin.

Photograph 4. Presentation of arguments in the youth debate

On the day of the class, the museum was closed to the public, so we could fully focus on the needs of the young people. The full-day workshop – led by Matthew Walczuk, an experienced trainer and tournament judge – was the first step into the world of debate for most participants. In the first part of the workshop, students were introduced to the rules of the *Schools* format tournaments and learned about the different roles of speakers, as well as best practices in argumentation and counter-argumentation. During the workshops, which were conducted in subgroups alternating with lessons from educators from the National Museum in Lublin, the young people were able to use information from an expert debate publication, from a collection of youth debate materials and from podcasts on archaeology and cultural heritage.

With such a sizable set of soft skills, the participants easily moved on to discussing debatable real-life issues concerning investments in local archaeological sites, the question of introducing archaeology into history lessons, digitizing monuments, or where to present cultural heritage objects. Understanding the problematic nature of the various issues would not have been possible without using the examples presented in the museum lessons. The meeting of educators, a debate trainer and young people was carried out in parallel in Lublin and Oslo, where workshops for students were conducted by Gabriela Lis – trainer and judge of debates. The students in Oslo gained knowledge about cultural heritage and indigenous archaeological and historical sites, so they could easily present their insights on the subject to their Polish peers later in the project.

Photograph 5. Joy of the winning team – students of the Stanisław Staszic High School in Hrubieszów together with their teacher, Agnieszka Jamroz

During the activities, we observed the involvement and interest of students, who independently presented positions in the discussion. Seemingly difficult issues to address turned out to be accessible and possible to analyze independently by each of the workshop participants. This gave great satisfaction to the students. What is also extremely important, during the workshop there was a friendly atmosphere of openness and mutual respect,

which made everyone feel comfortable and safe within the walls of the National Museum in Lublin.

Photograph 6. Finalists of the debate tournament – teams from Hrubieszów and Lubartów

After the workshop at the Museum was over, the students shared their opinions about the project with the organizers. Rating their level of satisfaction with the workshop on a scale of 1-10, none of the students marked a rating lower than 7. In order to deepen their responses, with a perspective to create even better educational experiences in the future, the participants were asked – **What did you like best, what stuck in your mind?** In the table below are their original statements:

<i>Accessible way of transmitting knowledge.</i>
<i>Nice atmosphere of classes, modern form of museum exhibition.</i>
<i>Learning how to debate.</i>
<i>Interesting narration of the guiding museum educator.</i>
<i>The openness of the presenters, together with the greeting and presentation of the necessary information to us, I liked the likability of the presenters.</i>
<i>Archaeological exhibition.</i>

Source: Survey after the youth workshop.

Would you like to participate in future events of this kind, and if so, why?

- *Yes, it is an interesting experience*
- *Yes, because such projects develop creativity, strengthen the sense of values*
- *Yes, I have a chance to learn about other people's positions on given topics*
- *Yes, because thanks to such events I can take part in a history lesson of this type almost for free, and I can broaden my horizons of knowledge, which is especially important, I am very pleased that I had the opportunity to participate in such activities*

What was missing from the workshops and museum lessons? What would you have changed? Is there anything that would make you feel better, more comfortable during the workshop?

- *Talking to the other group, this could help break down the barrier*
- *More involvement from the visitors*
- *Maybe a little more time during the workshop on argumentation and counter-argumentation (but it is somehow not very necessary)*
- *More workshops – practical exercises about debating*

Participants in the debates were not the only people who took part in the second part of the project, as teachers were also with them. Without their involvement, such a special event would not have been created.

I highly appreciate both the assumptions and implementation of this project. All parts of the project were very well planned and became an important and useful experience for young people and tutors. Each participant had to put a lot of work into the implementation of the various stages of the project. Participation required concentration, listening skills, independent thinking, but also teamwork, creativity and overcoming the fear of public speaking; it taught argumentation, prepared for participation in public debate.

As teachers from a school in a small town, with no experience in the arch-difficult art of debating, we entered the project with a lot of shyness and humility. However, during the course of the activities, it turned out that we were taking part in a wonderful and unforgettable adventure, which released good energy and helped us open up to future events of this kind.

– Jolanta Bogusz-Pecio, history teacher, Stefan Żeromski High School in Nałęczów

I see the participation of the youth of our high school in the archaeology and heritage project as a symbolic complement to the cooperation with the Rev. Stanislaw Staszic Museum in Hrubieszow, with a special focus on archaeology precisely. For more than a dozen years now, thanks to the kindness and commitment of Mr. Director Bartłomiej Bartecki, lessons on the archaeological heritage of our Little Homeland have been an integral part of the history curriculum at my school. Coming from and living in such an archaeologically rich region obliges. The opportunity for young people to participate in the project fosters not only the acquisition of specific knowledge of archaeological heritage in a multifaceted approach, but also the process of forming identity, regional awareness, belonging to one's Small Homeland, and the Hrubieszow Land occupies a special place on the archaeological map of our country.

Participation in the project is important because of the opportunity to develop interests and form a sense of pride in the cultural heritage of the region. The museum lesson conducted in the conditions of the modern archaeological exhibition of the National Museum in Lublin brought the participants of the project closer to the rich prehistory of the region, while paying attention to the latest research methods.

Thanks to the knowledge and new skills acquired during the debating workshops, the students, trying their hand at the tournament, had the opportunity to see that it is possible to go beyond one's own limits. Dueling arguments in the course of healthy competition is an excellent form of preparation for the next challenges and support for the development of competencies useful in the course of acquiring knowledge. The online meeting with the Norwegian youth is another new, unusual and in its own way exciting experience, giving in addition the opportunity to confirm one's own linguistic skills. It was with great pleasure and satisfaction that I observed the involvement of all project participants in subsequent tasks, the ability to work as a team, the ease of making new contacts. I am impressed by the organization of the entire project: from the professional preparation on the part of the representatives of the Poland Debates Foundation and the team of employees of the National Museum, to the creation of a wonderful atmosphere conducive to fruitful work. The openness to young people, the ability to interact with young people, to establish good contact simply had to bring such a great end result.

The added value from the point of view of a history teacher fascinated by the history of the region – with a special focus on archaeology – is that young people open up to the ancient past, recognizing its multifaceted nature and modern tools for learning about it. Paying attention to archaeological heritage, regular, cyclical trips to the museum for specially prepared lessons on the prehistory of the region make deep sense.

– Agnieszka Jamroz, history teacher, Stanislaw Staszic High School in Hrubieszów

Photograph 7. Commemorative photo of the participants of the debate tournament on the terrace of Lubomirski Palace in Lublin

Debate trainers and judges have been active since the conception of these activities.

My role during the project was to conduct introductory workshops for the debates and coordinate the tournament from the content side. I am glad that, thanks to the professionalism of the Museum and the Foundation, I was able to focus entirely on these tasks. It gave me a unique insight into the enormous progress made by the students in a very short period of time. In addition to the knowledge of cultural heritage and many of the skills necessary for effective argumentation, I saw in the participants a great increase in self-confidence. At the beginning of the workshop, I met many people who seemed afraid of expressing their own opinion, arguing on socially relevant topics or speaking in public.

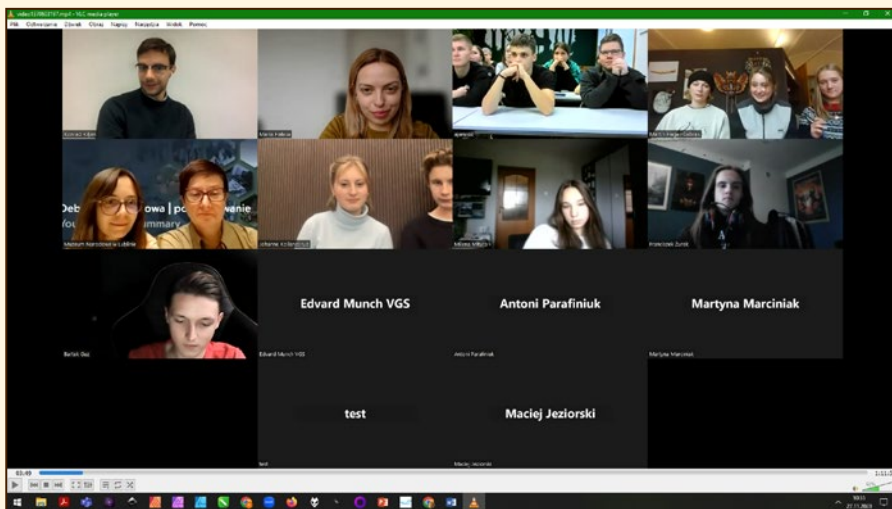
Photograph 8. Winners of the youth debate – team from the Stanisław Staszic High School in Hrubieszów

The same youngsters soon tried to confidently carry out their plan to win each of the tournament debates. The participants gave not only a display of their eloquence, but also a testimony that they are aware of their predispositions and know that they can rely on them. This shows that educational projects using debating are not just about acquiring information and a set of new competencies. It's also getting out of one's comfort zone and an opportunity to prove to oneself and others the scale of one's abilities. I am more than sure that both the students and their immediate environment will benefit greatly from this.

– Mateusz Walczuk, trainer and judge of the Poland Debates Foundation

POLISH-NORWEGIAN YOUTH MEETING

During a virtual meeting of young people from Poland and Norway, which took place on October 25, 2023, we noted how important context and the perspective of the viewer are in the perception of both tangible and intangible cultural objects. It was a fascinating journey through the differences in the perception of objects, which opened our minds to the complexity of interpretation. The beginning of the meeting was a moment when we juxtaposed our perceptions of other countries and their heritage. It turned out that for many of us, our first associations were with modern heroes such as Robert Lewandowski and Erling Haaland. The impact of athletes on building a national image was clear. We realized that they are becoming a showcase for their countries, creating a modern mythology through sports achievements. This shows the power of the influence of mass culture and global trends that set our perceptions of other countries.

Photograph 9. The online meeting for Polish and Norwegian high school students

However, our perceptions are not based solely on mass media. They are also shaped by school, culture and our own experiences. In the eyes of young Poles, Norway is usually a country with a well-organized society, prosperous, surrounded by beautiful but harsh nature and a cool climate. Norwegians, on the other hand, associated Poland with a rich and original culture, but also with difficult experiences of war. Our perceptions evolve equally under the influence of public messages and personal experiences, especially during travel and encounters with other cultures.

This fascinating discussion was a great introduction to thinking about how cultural artifacts are presented in museums and how this affects their perception. It turns out that our perceptions and interpretations are fluid, depending on many factors, and knowing this opens our eyes to the variety of ways of perception. We have noticed that the same exhibits can be interpreted quite differently by different audiences, depending on their sensitivity, cultural and historical background, and the context in which they are presented. While analyzing exhibits from museums in Lublin and Oslo, we considered what roles these objects played in the past, to whom they belonged, and what objects currently serve similar functions.

The students pointed out an important aspect – artifacts from different cultures displayed in museums can be a key to understanding those cultures and can arouse curiosity. However, without the right context, artifacts can remain mere items that we fit into our existing perceptions, which makes the view superficial. Sometimes we are not even able to interpret their purpose. Only cross-cultural dialogue with proper introduction can enrich our understanding of the objects. Participants stressed that the opportunity to express their opinions and analyze how museums interpret exhibits resulted in a new way of thinking and speaking about them.

Through this reflection, we began to consider what in cultural heritage is universal, applicable to humanity in general, and what is specific to a particular culture. This exchange of experiences has enabled us to better understand what values we hold. In this way, we ourselves can better grasp what is important to us in cultural heritage and what values we want to popularize and pass on.

– Konrad Kiljan and Maria Hałas, The Poland Debates Foundation

Zrealizowano w ramach projektu „Dziedzictwo dostępne. Profesjonalizacja kadr kultury i upowszechnienie dziedzictwa kulturowego – interdyscyplinarne partnerstwo Muzeum Narodowego w Lublinie i Muzeum Historii Kultury w Oslo”. Projekt korzysta z dofinansowania o wartości 483 000 € otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach funduszy EOG. Celem projektu jest zbudowanie trwałego, międzynarodowego partnerstwa oraz sieci polsko-norweskiej współpracy.

Wspólnie działamy na rzecz Europy zielonej, konkurencyjnej i sprzyjającej integracji społecznej

The project „Heritage Accessible. Professionalization of cultural workers and dissemination of cultural heritage — the interdisciplinary partnership of the National Museum in Lublin and the Museum of Cultural History in Oslo” benefits from a 483 000 € grant from Iceland, Liechtenstein and Norway through the EEA Grants. The aim of the project is to build a lasting international partnership and a network of Polish-Norwegian cooperation.

Working together for a green, competitive and inclusive Europe

